

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1994

Vragen van het lid **Nordkamp** (GroenLinks-PvdA) aan de Staatssecretaris van Defensie over *het aanbieden van alternatieve behandelingen aan getraumatiseerde veteranen* (ingezonden 22 mei 2024).

Antwoord van Staatssecretaris **Van der Maat** (Defensie) (ontvangen 17 juni 2024). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 1883.

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «*Defensie stuurt special forces voor hun gezondheid op cursus sjamanistisch ademhalen*» gepubliceerd door Follow the Money over het aanbieden van alternatieve behandelingen aan getraumatiseerde veteranen?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Klopt het dat getraumatiseerde veteranen via defensieprojecten worden geïntroduceerd aan behandelaars die zonder de benodigde BIG- en VEN-registraties of academische opleiding traumatherapie (EMDR) aanbieden?

Antwoord 2

Nee. Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR) is een bewezen effectieve behandeling bij traumaverwerking. EMDR maakte geen deel uit van de pilot BaseQamp. EMDR wordt binnen de militaire gezondheidszorg alleen ingezet door daartoe bevoegde en bekwame behandelaars.

Vraag 3

Deelt u de zorgen van experts dat alternatieve behandelingen het herstel van kwetsbare en getraumatiseerde veteranen juist kan ontsporen met ernstige extra schade tot gevolg?

¹ Follow the Money, 2 mei 2024, Defensie stuurt special forces voor hun gezondheid op cursus sjamanistisch ademhalen (<https://www.ftm.nl/artikelen/kwakzalvers-helpen-defensie-medewerkers-verder-in-de-put>)

Antwoord 3

Ja. Het is echter altijd moeilijk in te schatten hoe een behandeling uitpakt als het geen bewezen effectieve behandeling is. Daarom biedt de militaire geneeskundige dienst ook geen alternatieve behandelingen aan.

Vraag 4

Kunt u, gezien het risico op psychotische episodes, garanderen dat er voldoende medisch toezicht geboden wordt bij interventies waarin psilocy-nine gebruikt wordt door alternatieve behandelaren?

Antwoord 4

Binnen Defensie worden geen interventies aangeboden waarin psilocy-nine wordt gebruikt.

Vraag 5

Deelt u de opvatting dat een alternatieve behandeling nooit in de plaats van *evidence based* behandelingen met gecertificeerde experts dient te worden aangeboden?

Antwoord 5

Voor wat betreft de militaire gezondheidszorg: ja, tenzij het experimentele behandelingen zijn in het kader van medisch-wetenschappelijk onderzoek. In die gevallen wordt gehandeld volgens een vastgelegde procedure en vindt er altijd vooraf verplicht een toetsing plaats door een Medisch Ethische Toetsingscommissie (METC).

Vraag 6

Worden er naast het BaseQamp-project ook nog andere alternatieve behandelingen aangeboden namens Defensie, en zo ja, kunt u aangeven om hoeveel alternatieve behandelaren het dan gaat?

Antwoord 6

BaseQamp was geen behandelmethode. De insteek van de pilot BaseQamp was om de deelnemers handvatten te bieden op het gebied van persoonlijk effectiviteit, leiderschap en duurzame inzetbaarheid, middels diverse methoden zoals ademhalingstechnieken, cold exposure, meditatie et cetera. Het betrof een aanbodgerichte pilot waarvoor militairen zich vrijwillig konden aanmelden. De pilot is inmiddels gestopt. Ter toelichting hierop: de Inspectie Militaire Gezondheidszorg (IMG) heeft in de loop van 2023 uit verschillende hoeken signalen ontvangen met zorgen over BaseQamp. Deze signalen betroffen onder meer het gebrek aan begeleiding en nazorg van de militair, de inbedding van de pilot binnen Defensie en de ontbrekende relatie met de militaire gezondheidszorg. De IMG is op basis daarvan in juli 2023 een inventariserend onderzoek gestart. De tussenrapportage van dit inventariserend onderzoek is op 26 oktober 2023 voorgelegd aan de plaatsvervangend Commandant der Strijdkrachten (pCDS). De pCDS heeft naar aanleiding daarvan op diezelfde dag besloten de pilot BaseQamp te pauzeren totdat nadere onderzoeken zouden zijn afgerond. De IMG heeft vervolgens nader onderzoek gedaan met als centrale vraag «Is de zorg voor gezondheid van defensiepersoneel voldoende geborgd binnen BaseQamp?». Het onderzoeksrapport is op 14 mei 2024 aangeboden aan de pCDS. Ook de Inspectie Veiligheid Defensie (IVD) heeft onderzoek verricht naar BaseQamp. De centrale vraag luidde «Welke lessen kunnen op basis van de casus BaseQamp voor Defensie als werkgever worden geïdentificeerd om de veiligheid van soortgelijke processen van sociale innovatie te versterken?». Die rapportage is eveneens op 14 mei 2024 aangeboden aan de pCDS. De pCDS heeft op 5 juni 2024 besloten de pilot BaseQamp definitief te stoppen. Hiervoor had hij de volgende argumenten: de pilot zou eigenlijk al eind 2023 stoppen; de adviezen van zowel de IMG als IVD waren niet snel te implementeren in de pilot; de naam «BaseQamp» is aangetast door de berichtgeving. Defensie zelf biedt geen alternatieve behandelingen aan. De militaire ziektekostenverzekeraar SZVK vergoedt wel alternatieve zorg aan zijn deelnemers. Alternatieve zorg wordt door de SZVK gedefinieerd als «behandelingen en (telefonische) consulten die vallen onder de volgende stromingen: acupunctuur en andere oosterse geneeswijzen, homeopathie, antroposofische alternatieve geneeswijzen, natuurgeneeswijzen, alternatieve

bewegingstherapieën en psychosociale zorg». Voor alternatieve zorg is geen verwijfskaart nodig van de Militair Geneeskundige Dienst (MGD); wel dient de alternatieve zorg te worden verleend door een door de SZVK aangewezen zorgaanbieder.

Vraag 7

Hoe verhoudt het aanbieden door Defensie van alternatieve behandelingen, waar experts zeer kritisch op zijn, zich tot de zorgplicht van Defensie jegens diens personeel?

Antwoord 7

Zie het antwoord op vraag 6: Defensie biedt geen alternatieve behandelingen aan.

Vraag 8a

Deelt u de opvatting dat veteranen zoveel mogelijk via het Landelijk Zorgsysteem van Veteranen (LZV) behandeld moeten worden?

Antwoord 8a

Ja, voor post-actieve veteranen. Het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV) biedt veteranen met uitzendgerelateerde psychische en psychosociale problemen de meest passende zorg, waarbij gebruik wordt gemaakt van op wetenschappelijk onderzoek gebaseerde methodes. Actief dienende militairen kunnen rechtstreeks terecht binnen de reguliere militaire gezondheidszorg.

Vraag 8b

Zo ja, hoe wilt u mensen dan motiveren om zich te laten behandelen via het LZV?

Antwoord 8b

Militairen worden voorafgaand aan een uitzending tijdens de missiegerichte voorbereiding geïnformeerd over de beschikbare zorg, erkenning en waardering; inclusief het zorgaanbod binnen Defensie en de toegang tot het LZV. Ook komt het aan de orde tijdens de (thuisfront-)informatiebijeenkomsten, de terugkeergesprekken na de uitzending en op verschillende andere momenten. Daarnaast bestaat het nuldelijnsondersteuningssysteem (NOS) waarin (nuldelijns-) ondersteuners laagdrempelig met veteranen in contact komen. Hulpvragen van veteranen die professionele zorg behoeven worden door deze ondersteuners naar de professionele zorg binnen de MGD (actief dienende militairen) of het LZV (postactieven) doorgeleid. Binnen het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi) bestaat een Reach Out Ondersteunings Team (ROOT). Dit ROOT heeft als doel contact te leggen met veteranen die hun hulpvraag nog niet (kunnen) stellen of het lastig vinden om hulp te aanvaarden. Deze veteranen kunnen vervolgens ook weer worden doorgeleid naar de professionele zorgverlening binnen het LZV.

Vraag 9

In hoeverre worden psychologische en HR-experts geraadpleegd door het Transitieteam Defensie en op grond van welke criteria wordt besloten alternatieve behandelingen binnen te halen?

Antwoord 9

Het Transitieteam haalt geen alternatieve behandelingen binnen.

Vraag 10

Vindt u dat er aan de door de Centrale Organisatie Integriteit Defensie (COID) gestelde voorwaarde om de werkzaamheden tussen het project BaseQamp en de commerciële tak van BaseQamp duidelijk te scheiden is voldaan?

Antwoord 10

Ja.

Vraag 11a

Vindt u ook dat zowel preventie als beleid bij posttraumatische stressstoornis (PTSS) en moral injury (morele verwondingen) onder veteranen grote aandacht behoeft?

Antwoord 11a

Ja.

Vraag 11b

Wat is in de huidige praktijk het preventieve beleid binnen Defensie voor morele verwondingen onder (toekomstige) veteranen? Hoe zijn de bevindingen uit de verhalen uit het proefschrift van Tine Molendijk (2020) geïmplementeerd in het defensiebeleid?²

Antwoord 11b

Naar aanleiding van onder meer de motie Belhaj c.s. (Kamerstuk 30 139, nr. 192, 2018) is moral injury een vast onderdeel van het curriculum van opleidingen van de Nederlandse Defensie Academie (NLDA). Tine Molendijk is inmiddels hoofddocent bij de NLDA; zij doceert er over moral injury en doet onderzoek op dit terrein vanuit de NLDA samen met het NLVi. Het LZV kent een «Richtlijn morele verwonding» die mede is gebaseerd op dit proefschrift. Deze heeft tot doel om de verschillende disciplines (maatschappelijk werk, geestelijke verzorging en tweedelijns geestelijke gezondheidszorg) te informeren over de interventies die mogelijk zijn in de zorg voor veteranen met morele verwonding en te motiveren om deze interventies daadwerkelijk toe te passen. Daarnaast geven trainers van de School voor Vredesmissies tijdens de missiegerichte instructieperiode voorafgaand aan een uitzending een «stress- en traumales». Hierin wordt aandacht besteed aan wat de signalen zijn die kunnen duiden op moral injury of andere vormen van psychische stress; hoe je contact kunt leggen met iemand die deze signalen vertoont en waar je (welke) hulp kunt vinden.

Vraag 12

Bent u bereid om deze vragen voor het commissiedebat Personeel van 30 mei 2024 te beantwoorden?

Antwoord 12

Ik heb u middels mijn brief van 30 mei 2024 (referentie BS2024017897) laten weten dat ik beoogde de vragen binnen de gestelde termijn van drie weken te beantwoorden.

---

² Tine Molendijk, Proefschrift «Soldiers in conflict, moral injury, political practices and public perceptions» (<https://www.defensie.nl/downloads/publicaties/2020/01/08/proefschrift-soldiers-in-conflict>)